

Kontrola a nové možnosti při výkupu cukrovky

SUGAR BEET PURCHASE – SUPERVISION AND NEW POSSIBILITIES

Kontrola výkupu cukrové řepy je velmi důležitá a napomáhá posílení důvěry mezi odběratelem a dodavatelem-pěstitelem. Je velmi vhodné, aby byl u výkupu cukrovky daný pěstitel přítomen. Vyvarujeme se tak řešení případného problému dodatečně, což už je výrazně složitější než v den dodávky řepy. Již několikátý rok jsou při výkupu cukrovky v oblasti Tereos TTD, a. s., aktivní kontroloři výkupu, na které se mohou pěstitelé obracet a kteří pomohou s případnou prací zkouškou při nesouhlasu pěstitele se srážkami stanovenými cukrovarem. Doposud byla prací zkouška opravdu jen výjimečnou záležitostí a byl o ni ze strany pěstitelů malý zájem. Pravidelně se provádí ve spolupráci SPC Čech a Tereos TTD, a. s., odběry vzorků řepné kaše pro stanovení cukernatosti v cukrovaru a provedení kontrolního vzorku v nezávislé laboratoři. Aktuální provedená zkouška v cukrovaru Dobrovice ukázala, že na 10 vzorcích byla odlišnost mezi laboratořemi nejčastěji 0,15–0,25 % u cukernatosti, výjimečně 0,3–0,4 % (u cukernatosti nad 19 %), což je stále v toleranci rozptylu mezi laboratořemi – tyto odchylky byly jak ve prospěch cukrovaru, tak u některých vzorků i ve prospěch pěstitelů.

Byla provedena taktéž kontrola sít v pračce v cukrovaru Dobrovice, aby se zjistilo, jaké procento velmi malých zlomků cukrovky uniká pryč při praní a odstraňování minerálních příměsí. V roce 2013 z cca 40kg vzorku bylo na sítě zachyceno 0,5–0,6 kg zlomků, což pak představovalo ztráty okolo 0,5 %, při zkoušce v polovině listopadu 2014 z toho samého objemu vzorku bylo 0,2 kg zlomků a po přepočtu sušiny to bude znamenat ztrátu v pračce na úrovni okolo 0,15–0,25 %, která jde k tíži pěstitelů a je součástí celkových srážek stanovených cukrovarem, které se skládají standardně z minerálních nečistot a odříznutí skrojku.

Výkup není jednoduchý, a to zejména stanovení správného dořezu cukrovky v cukrovaru, což je dlouholetým sporem mezi

pěstitelem a cukrovarem. Řez má být veden pod posledním zeleným řápkem. Většina cukrovek při korektní sklizni toto splní, zbytek pak podléhá dořezu. Kontrola z let 2013 a 2014 je uvedena v tab. I.

Zkušenosti z technické komise CIBE s nastavením paušálního seřezu

Do budoucna by mohlo k odstranění problémů při dořezu pomoci nastavení paušálního seřezu na určité běžné průměrné úrovni. Výkup cukrovky by probíhal bez dořezu pouze se stanovením podílu minerálních příměsí a následně by se připočetla např. 2 % na skrojek, který je ale také surovinou pro výrobu cukru a melasy a jeho cukernatost je nejčastěji 13–14 %.

Výhodou by byla úspora pracovních sil, jednodušší výkup, možnost vyšších výnosů díky mikrotoppingu cukrovky, ale tento výnos by musel stoupnout o více procent, než bude nastaven paušální seřez, aby to bylo smysluplné. Musí se ale počítat i s tím, že průměrná cukernatost dodávek takové cukrovky může klesnout o 0,25 %. Nevýhodou pak bude, že se vyskytnou i případy s dodávkami velmi špatně odlisťené řepy a zbytky chrástu na bulvě, což bude muset být i nadále kontrolováno. Příklady z Francie jsou jasné: jako paušál na „top-táru“ (seřez) stanovili 7 % a od kampaně 2014/2015 takto vykoupí řepu 23 z 25 cukrovarů. Takovéto procento by v Čechách přijato nebylo a je extrémně vysoké. Ve Francii se kontrola kvality sklizně provádí v laboratoři při výkupu, kde se snížil odebraný vzorek řep ze 150 kg na 50 kg. Počítají se řepy, které nejsou dobře seříznuty a mají významné množství listů. Při počtu 18 ks takovýchto řep následuje penalizace. V Německu výsledky ukazují, že optimální by bylo nastavení paušálního seřezu na úrovni 2 %, což už by bylo i pro pěstitele v Čechách zřejmě akceptovatelné. Dle informací německého svazu pěstitelů cukrovky správně odlisťená řepa by neměla mít vyšší srážky na paušální dořez než 3 % a praxe ukázala, že 93–99 % dodávek cukrovky se vešlo do rozmezí srážek na paušální „top-táru“ 2–3 %. Možná i toto by mohla být cesta pro pěstitele cukrovky v ČR, jak dále navýšit výnos.

Jan Křováček, SPC Čech

Obr. 1. Kontrola ztrát v pračce při výkupu, cukrovar Dobrovice

Tab. I. Kontrola dořezu bulev v cukrovaru Dobrovice

Rok	Srážky na skrojek k hrubé hmotnosti (%)	Srážky na minerální nečistoty k hrubé hmotnosti (%)	Srážky celkem k hrubé hmotnosti (%)
2013 – rozptyl	0,64–1,37	8,78–13,83	10,09–15,20
2013 – průměr	1,03	11,28	12,31
2014 – rozptyl	0,93–1,43	7,45–9,03	8,67–10,86
2014 – průměr	1,15	8,47	9,62